

Glaswerk uit Nieuw Buinen en de Kanaalstreek

Verzamelaars zijn net jagers. Altijd zijn ze met hun collectie bezig en wonder boven wonder: bijna wekelijks scoren ze ook jachtbuit. Met collectioneur Henk Brans is het niet anders gesteld. Voor de 6^e zomertentoonstelling met glaswerk van de eens zo belangrijke glasin-dustrie waarin zijn grootvader en vader in Nieuw Buinen werkten, kreeg hij mede dankzij de hulp van dorpsgenoten weer verrassende aanwinsten. Bij veel oud-werknemers thuis liggen ze: de schatten van zolder, vaak nog ongebruikt. Het Keramisch Museum Goedewaagen brengt met deze tentoonstelling een hommage aan wat de oudste 'maak-industrie' van Drenthe mag worden genoemd. Een klassiek voorbeeld ook van de Nederlandse industriële revolutie.

Vlakbij wat velen beschouwden als de beste turf van Nederland, ontstonden vanaf 1834 grote glasfabrieken. Geïnitieerd door buitenlandse ondernemers, voor de Kanaalstreek de Duitsers Thöne en Heinz. Een industrie met hoge ambachtelijke vaardigheden. En wat vaak vergeten wordt ook in het begin met keramiek als hulpmiddel voor het maken van de vormen. Het vakmanschap van de Nieuw Buiners was zo groot dat ze ook elders aan het werk gezet werden. Voor hun 'glaspeertjes' haalden de gebroeders Philips vakkrachten uit Nieuw Buinen. Veel later voor de Arbeitseinsatz in Duitse glasfabrieken gebeurde hetzelfde.

De streekgebonden authenticiteit laat Henk Brans steeds verifiëren door oud-collega's van zijn vader die tot de sluiting van Voorheen Meursing in 1967 in de grootste glasfabriek van

Nieuw Buinen aan het eind van de Glaslaan werkte. Die controle is van belang, want het meeste gebruiksglas is niet gemerkt en de invloed van de Verenigde Glasfabrieken uit Schiedam en Leerdam werd na de sluiting van Bakker in 1936 en de opname van Meursing in 1938 in de VGN groter en groter. Nieuw zijn vroeg 20^e-eeuwse borrelglasjes en een gedecoreerd schaaltje, maar de meeste aanwinsten dateren van na de oorlog, zoals landelijk veel gezochte figuratieve beeldjes, een kandelaar en persglas asbakken. Zoals in voorgaande zomers vertelt Henk Brans aan bezoekers in de week-

Glasfabriek Voorheen Meursing, Disney-flesjes voor eau de toilette (Donald Duck en Mickey Mouse), jaren 50-60; machinaal vervaardigd glas; h. 9 cm. Collectie Henk Brans

Glasfabriek Voorheen Meursing, Parfumflesjes, jaren 50-60; machinaal vervaardigd glas; h. 9 cm. Collectie Henk Brans

ends, waar mogelijk, het unieke en in Nederland nog lang niet bekende verhaal over het Drents-Groninger glas.

Een belangrijk kenmerk van Nieuw Buinen is het eigentijdse begrip 'maak-industrie'. Dat staat voor kwalitatief hoog ambachtelijk vakwerk, gecombineerd met een op rationaliteit en op innovatie gerichte fabrieksproductie. Een ander kenmerk van de Nieuw Buiner industrie was én is dat de distributie op nationale en internationale grondslag plaatsvond en vindt. Glas uit Nieuw Buinen werd bijvoorbeeld voor 'Eau de Cologne' gemaakt. En de letterlijk miljoenen tegels die als loyalty-geschenk sinds 1995 door de Holland America Line (HAL) aan haar cruisedeelnemers gegeven worden, kregen een verspreiding over de hele wereld.

Specifiek voor de industriële geschiedenis van Nieuw Buinen is dat zowel de bloei van de glasindustrie als die van de keramiek

gerelateerd is aan de beschikbaarheid van optimale brandstoffen dichtbij. De beste turf van Nederland, wisten de Goedewaagens al meer dan 100 jaar geleden, kwam uit Nieuw Buinen. En de Goedewaagens openden op 8 oktober 1963 hun voor de serviezenproductie bedoelde dependance aan de Glaslaan in Nieuw Buinen op grond van het vlakbij beschikbaar komen van goedkoop aardgas. En een niet te onderschatten factor is ook dat in Nieuw Buinen en de directe omgeving van de Drentse Monden ook vakbekwaam personeel te werven was en is.

Keramisch Museum Goedewaagen, Glaslaan 29, NL-9521 GG Nieuw-Buinen, tel +31 (0)599-616090; mail@keramischmuseumgoedewaagen.nl
Open: maandag t/m vrijdag 10.00-16.00 uur, zaterdag en zondag 13.00-17.00 uur. Tot en met 2 oktober 2016.
www.keramischmuseumgoedewaagen.nl

Glasfabriek A.J. Bakker, voorheen Johan Thöne aan het Noorderdiep in Nieuw Buinen, *Gedecoreerd schaalje*, voor 1920; machinaal vervaardigd glas, dripping techniek; h. 7,7 cm, Ø 13,2 cm

Glasfabriek A.J. Bakker, voorheen Johan Thöne aan het Noorderdiep in Nieuw Buinen, *Gedecoreerde borrelglazjes*, voor 1920; machinaal vervaardigd glas, dripping techniek; h. 4,7 cm, Ø 4,3 cm

Frank Biemans, reliëf voor voormalig tankstation aan de Kwekersweg in Amersfoort. Mozaïekwerk is bestaande, de vijf paarden en de zon zijn aangebracht door Frank Biemans; ze variëren in lengte van 170 tot 250 cm; glasfusing, op de stenen muur gelijmd. Totale lengte muur 15 meter, hoogte 2,3 meter, oppervlakte 35 m²

Nieuw leven voor voormalig tankstation

Het verpauperde tankstation aan de Kwekersweg 7 (tussen Koppelweg en Eembrug) bij de Kwekersbrug in het Gildekwartier in Amersfoort is in oude luister hersteld. In juni vond de officiële onthulling plaats van het bas-reliëf van glaskunstenaar Frank Biemans (1947). Het is zijn moderne interpretatie van de voormalige schildering uit de jaren 50.

Het voormalige BP-station is compleet gerevitaliseerd, inclusief de karakteristieke 'zwevende' glazen uitbouw aan de voorzijde. Een architectonisch kunststukje van de architecten Arie-Hendrik Rooimans (1915-2013) en Arie van Wageningen die in navolging van Willem Dudok (1884-1974), die in dezelfde tijd de pompstations van Esso tekende, deze eerste BP-pomp in Amersfoort ontwierpen. Om de saaiheid van de blinde muur te doorbreken hebben beide architecten destijds kunstenaar Jan Boon (1918-1988) gevraagd een muurschildering te ontwerpen. Hij liet zich inspireren door paardenkrachten die je daar kon tanken. De oorspronkelijke muurschildering is later vervangen door een bas-reliëf met drie paarden. Daarna is het geheel ontsierd. Het mozaïekwerk maakte plaats voor een kunststukje van de stukadoor. Na 1989 kwam het gebouw leeg te staan en kwam het

in eigendom van de gemeente die op haar beurt de nodige pk's aan het verzamelen was om de boel plat te gooien.

"Het behoud van De Prodentfabriek vormde de aanleiding om dit pompstation te labelen met het predicaat industrieel erfgoed", blikt Joke Sickmann, de voormalige voorzitter van Stichting Industrieel Erfgoed Stad Amersfoort, terug. "Een pluim op de hoed van de gemeente en de aannemer dat ze geld hebben geparaardeerd om dit pand te restaureren. Het benzinestation is cultuurhistorisch van belang als onderdeel en restant van de vroeg naoorlogse infrastructuur. Bovendien heeft Frank Biemans de oude afbeelding erg kundig in mozaïek teruggebracht. Een aanwinst voor de stad." Jeroen van Voorn toonde een jaar geleden de ondernemende pk's om in het pand een ijssalon te beginnen. De populariteit van het tankstation is teruggewonnen, het gebouwtje weer op de radar.

Bron: Arjan Klaver in De Stad Amersfoort, 2 juli 2016

Frank Biemans, detail wand tankstation met glazen paarden in de fusetechniek